

FINDIKTA EMANET SİSTEMİ

Tuba BAK^{1*}, Turan KARADENİZ², Mehtap ŞENYURT², Levent KIRCA³

¹BAİBÜ, Mudurnu Süreyya Astarıcı MYO, Bitkisel ve Hayvansal Üretim Bölümü Organik Tarım Programı, Mudurnu/BOLU

²Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Ziraat ve Doğa Bilimleri Fakültesi, Bahçe Bitkileri Bölümü, BOLU

³Pamukkale Üniversitesi, Tavas MYO, Bitkisel ve Hayvansal Üretim Bölümü, Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Programı, Tavas/DENİZLİ

Geliş Tarihi / Received: 02.07.2018

Kabul Tarihi / Accepted: 03.12.2018

ÖZET

Ordu ili ülkemiz fındık üretiminin yaklaşık %30'unu karşılamakta ve ilde yaklaşık 140 000 fındık üreticisi bulunmaktadır. İlde fındık yetiştiriciliği genellikle küçük ve parçalı arazilerde yapılmakta, aile başına işletme büyüklüğü ise ortalama 14 da civarındadır. İlde fındık üreticisinin geçim kaynağını fındık oluşturmakta ve yıl boyu bütün planlarını fındık üzerine yapmaktadır. Dolayısıyla fındık üreticisi gerek iklime bağlı, gerekse öngörülmemiş nedenlerden dolayı zaman zaman doğabilecek ihtiyaçlarını karşılayamamakta ve fındık sektörü veya manavlardan borçlanma yoluna gitmektedir. Bu durum sadece Ordu ilinde değil bütün fındık üreten illerin bir sorunu olarak değerlendirilmektedir. Yine, hasat ve harman sonunda deposu bulunmayan ya da pazarda fiyatın yükselmesini bekleyen çoğu üreticiler fındığını emanete bırakmaktadırlar. Diğer yandan, fındık ihracatçıları fındığı henüz çiçeklenme dönemindeyken, hasat ve harmanlama işlerinden aylarca önce o sezonki fındığın fiyatını masa üzerinde belirleyerek satmaktadırlar. Bu satış şekli alivre olarak isimlendirilmektedir. Bu çalışma; Ordu ilinde fındıkta emanet ve alivre satış şeklinin üreticiler üzerindeki etkilerini belirlemek, yerel veya ulusal boyutta çözüm önerileri sunabilmek adına yürütülmüştür. Çalışmada Ordu ili Çatalpınar, Gürgentepe, Kabadüz ve Ulubey ilçelerinde toplam 99 üretici ile yüz yüze yapılan anket çalışması sonucunda %28.13 kişinin fındığını emanete bıraktığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Fındık, fındıkta emanet, Ordu

ENTRUSTED SYSTEM IN HAZELNUT

ABSTRACT

Ordu satisfy the demands about 30% of our hazelnut production in our country and there are approximately 140 thousand hazelnut producers in the city. Hazelnut growing is usually done in small and fragmented agricultural lands, the average size of an enterprise per family on is around 14 decare in the city. Hazelnut is the source of hazelnut producers' livelihood, and all plans are made on hazelnuts all year round. Therefore, hazelnut producers cannot meet their needs which may be born from time to time due to climatic conditions or unforeseen reasons and the producers are going to borrow from the traders. This situation is seen as a problem not only in the province of Ordu, but also in all the hazelnut producing provinces. Also, many producers who do not have a warehouse at the end of the harvesting or are waiting for the price increase in the market entrust the hazelnut. On the other hand, hazelnut exporters are determine the price of hazelnuts still in flowering, months before the harvesting and sell the hazelnuts of the season at the desk. This sale is called alivre. This study was carried out in order to determine the effects of entrusted and alivre sales on hazelnut producers in the province of Ordu and to propose solutions at local or national scale. It was determined in the study that 28.13% of the people entrust theirs hazelnut as a result of a face-to-face surveys with a total of 99 producers in Ordu province Çatalpınar, Gürgentepe, Kabadüz and Ulubey districts.

Keywords: Hazelnut, entrusted in hazelnut, Ordu

* Sorumlu yazar / Corresponding author: tubabak@ibu.edu.tr

GİRİŞ

Türkiye bugün 707 bin ha alanda 675 bin ton ile dünya fındık üretiminin %70'ini tek başına karşılamaktadır [4]. Ülkemiz dünya fındık üretiminde lider konumda bulunmakta ve başta Almanya, İtalya, Fransa, Kanada, İsviçre, Polonya gibi ülkelere fındığı ihraç etmektedir. Bugün 286.777.437 kg [5] fındık ihraç edilmekte ve ülkemiz fındık ihracatının Türkiye toplam ihracattaki payı %19.32'dur.

Fındık tarımı ülkemizde genellikle küçük arazilerde ve aile işletmeciliği şeklinde yapılmaktadır. Türkiye'de yaklaşık 700.000 ha alanda 400.000 aile fındık tarımı ile uğraşmaktadır. Fındık yetiştiriciliği yapılan bölgelerde doğrudan veya dolaylı olarak 8 milyon kişiyi ilgilendirmektedir [7]. Türkiye'de fındık üretimi için en uygun koşullara sahip bölge Doğu Karadeniz bölgesindedir. Ülkemizde fındık üretimi başta Giresun ve Ordu olmak üzere 16 ilde ekonomik olarak yetiştirilmektedir. Ordu ili 227 bin ha alanda, 213 bin ton ile en fazla fındık üretimini gerçekleştiren ildir [4]. İlde merkez ilçe ile birlikte 20 ilçede fındık üretimi yapılmakta olup, yaklaşık 140 bin fındık üreticisi bulunmaktadır.

Fındık ülkemizde yetiştirildiği bölgenin kültürel, sosyal ve ekonomik yapısı üzerinde etkisi olan önemli bir tarımsal üründür. Bu sebeple Ordu ilindeki fındık üreticileri fındıktan kazandıklarını yine fındığa yatırmakta, çocuklarının okul masrafları, düğünleri gibi ihtiyaçlarının büyük kısımlarını fındık ile karşılamaktadırlar. Bu sebeple fındığa bağlı bir hayat sürmektedirler. Fındık üreticisi gerek iklime bağlı, gerekse öngörülmemiş nedenlerden dolayı zaman zaman doğabilecek ihtiyaçlarını karşılayamamakta ve manavlardan borçlanma yoluna gitmektedir. Hasat ve harman sonunda deposu bulunmayan ya da pazarda fiyatın artmasını bekleyen çoğu üreticiler fındığını emanete bırakmaktadırlar. Üreticiler, ürünlerini fındık manavlarına emanet ederek güvenmekte, ürünün değeri arttığında satarak ürünün bedelini almayı planlamaktadır. Bu durumun farkında olan bazı fındık manavları üreticileri mağdur edebilmekte, üreticinin emanete bıraktığı fındık parasını kendi belirlediği zamanda vermektedir. Bu durum, üreticinin ihtiyacının zamanında karşılayamadığından mağdur olmasına sebep olmaktadır. Bazen de fındık üreticileri fındığını teminat göstererek emanete bıraktıkları fındık manavlarından ihtiyaçları kadar borç para

almaktadırlar. Bu durumda bazı tüccarlar üreticilere verdikleri borç karşılığında faiz uygulamakta, üreticileri kendilerine bağımlı hale getirebilmektedirler. Dolayısıyla fındık üreticileri bu kısır döngü içerisinde kalarak yani fındıklarını emanete bırakarak mağdur olmaktadır.

Bazı fındık tüccarları da emanet sistemi ile zaman zaman mağdur olduklarını, üreticinin fındığını emanete bıraktığında fiyatını kesmediğini ve randımanının emanete bıraktığı zaman belirlediğini, fakat üreticinin fındığını satmak istediği zaman fındığın randımanında kayıp olduğunu ve bu kaybın kendi cebinden çıktığını ve zarar ettiğini belirtmektedirler [9]. Dolayısıyla fındıkta emanet sistemi hem üretici hem de fındık manavları için önemli bir sorun oluşturmakta fındığın en büyük üreticisi olan ülkemiz içinde zarara neden olmaktadır.

Ülkemiz için stratejik önemi olan fındığın önemli pazarlama sorunlarında biri olan emanetçiliğin ortadan kaldırılabilmesi için ticaret ve pazarlama alt yapısının güçlenmesi gerekmektedir. Bu sebeple ürün borsaları ve lisanslı depoculuk gibi alt yapıların oluşturulması için gerekli alt yapı ve mevzuat oluşturulmuş ve Nisan 2013 de tıbbi Resmî Gazetede yayımlanmıştır [2]. Ülkemizde TMO ve TOBB ortaklığı ile kurulan ve 2010 yılında lisans alarak faaliyetine başlayan TMO-TOBB Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Sanayi ve Ticaret A.Ş. (LİDAS) 2012 yılında Ordu-Ünye'de 25 bin ton ve Düzce'de 10 bin ton kapasiteli depolarla hizmet vermiştir. Fakat aynı şirket istenilen ürün depolama kapasitesine ulaşamadığından fındık depolama faaliyetine 2013 yılında son vermiştir. 2016 yılında Giresun Fındık Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş. faaliyetine başlamış olup, Giresun kalite fındıkta 17 bin ve levant fındıkta 16 bin ton kapasiteli depolarda hizmet vermektedir [1]. Dünyada fındık için lisanslı depo sistemi sadece ülkemizde bulunmaktadır. Ülkemiz için iç ve dış pazarda önemi olan fındık için emanet sisteminin ortadan kaldırılması, lisanslı depoculuk sistemine olan talebin artırılması hem üretici hem de ülke ekonomisi için önem arz etmektedir.

Fındıkta emanet sistemi kadar fındığın diğer önemli bir sorunda alivresatıştır. Fındık ihracatçıları fındığı henüz çiçeklenme dönemindeyken, hasat ve harmanlama işlerinden aylarca önce, o sezonki fındığın fiyatını masa üzerinde belirleyerek satmaktadırlar. Bu satış şekli iç piyasada fındık fiyatlarını sınırlandırmaktadır.

Fındık üreticiden tüketiciye kadar her aşamada bölge ve ülke için önemli bir üründür. Bu çalışma ile fındık üretiminin %30'unu tek başına karşılamakta olan Ordu ilinde fındıkta emanet sisteminin üreticiler üzerindeki etkilerini belirlemek ve fındık manavlarının alivre satışa bakış açılarını tespit edebilmek için yürütülmüştür.

MATERYAL VE METOT

Çalışmada üreticilerin hasat ettikleri fındıklarını emanete bırakıp bırakmadıklarını tespit edebilmek için Çatalpınar, Gürgentepe, Kabadüz ve Ulubey ilçelerinde toplam 99 fındık üreticisi ile anket yapılmıştır. Anket kapsamında üreticilere; eğitim durumları, fındıktan başka gelirlerinin olup olmadığı, fındıklarını emanete bırakma durumları ve sebepleri, emanete bırakılan fındık miktarı, emanete bırakılan fındığın değeri hakkındaki görüşleri, emanet fındığın ücretini alırken problem yaşama durumları, fındıklarını teminat göstererek fındık manavlarından aldıkları borçlara karşılık faiz uygulanma durumunu ve fındığı fındık manavlarına emanete vermek yerine nelerin yapılması gerektiği ile ilgili sorular sorulmuştur.

Üreticilerin fındık satış zamanı, zirai kredi kullanma durumları, tüccardan alınan kredilerin geri ödeme şekilleri ve faizi, fındığın tüccara teslimi ile ilgili görüşleri de alınmıştır.

Çalışmada üreticilerin yanı sıra fındık manavları ile de görüşülmüş, manavların alivre satış hakkında görüşleri alınmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Fındık Üreticilerinin Ürünlerini Emanete Bırakması ile İlgili Anket Sonuçları

Çalışmada üreticilere 9 sorudan oluşan kısa sorular sorulmuş olup, cevap vermeleri istenmiştir. Üreticiler bazı sorulara cevap vermek istememişlerdir. Bu sebepten her soruya cevap veren üretici sayısı değişkenlik göstermiştir.

Fındık üreticilerinden 97 kişi eğitim durumları hakkında bilgi vermiş olup, cevap verenlerin %60.82'si ilkökul, %31.96'sı ortaokul, %4.12'si okur-yazar ve %3.09'u yükseköğrenim mezunudur (Çizelge 1). Ordu ilinde 20 ilçede fındık üretimi yapılmakta olup, köylerde yaşayp özellikle fındıkla birebir ilgilenen nüfusun büyük

çoğunluğunu yaşlı nüfus oluşturmaktadır. Bu sebeple belli bir yaşın üzerindeki çoğu üreticilerin eğitim seviyesi ilkökul düzeyindedir. Köylerde genç nüfusun istihdam edilmesini artırmak gerekmektedir. Dolayısıyla hem fındık üreticilerinin eğitim durumları artmış olacak, hem de fındığın yeniliklere açık modern teknolojilerle yetiştirilmesi genç ve eğitilmiş üreticilerle mümkün olabilecektir.

Üreticilerin %50'si emekli, %26.25'i serbest olarak çeşitli işlerde çalışmakta, %23.75'i ticaretle ve diğer işlerle uğraşmaktadır (Çizelge 2).

Çalışmamızda emekli olduğunu ifade eden üreticilerin bir kısmı primlerini ödeyip emekli olmuşlardır, asıl meslekleri çiftçilikdir. Üreticilerin bir kısmının asıl mesleği çiftçilik olmakla birlikte şoför, elektrikçi, inşaat gibi işlerde işçi olarak çalışmaktadırlar.

Fındık üreticilerine, "hasat ettiğiniz fındığı ne yapıyorsunuz, hemen satıyor musunuz?" diye sorduğumuzda, üreticilerimizin %28.13'ü emanete verdiğini, %61.45'i hemen sattığını, %10.42'si ise evde muhafaza ettiğini belirtmişlerdir (Çizelge 3).

Samsun ili Çarşamba ilçesinde yapılan benzer bir çalışmada üreticilerin %15.2'sinin fındığını emanete bıraktığı ve %95.2 ile depolama gibi kalemlerde hiç sıkıntı yaşamadıkları belirlenmiştir [8].

Fındığın pazarlama sorunlarının tespit edildiği bir çalışmada Çarşamba ovasında %56.25 ve Terme Ovasında %51.06 ile emanete fındık bırakmanın önemli bir pazarlama sorunu olduğu belirlenmiştir [11].

Fındığını emanete bırakan üreticilerin %59.26'sı fiyatların yükselmesini beklediğinden ve %40.74'i ise muhafaza edebileceği herhangi bir yeri olmadığından hasat ettikleri ürünleri emanete bıraktıklarını ifade etmişlerdir (Çizelge 4).

Üreticilerin %85.19'u hasat ettiği fındığın tamamını, %14.81'i ise %75 ve üzerini emanete bırakmaktadırlar (Çizelge 5).

Fındığın pazarlama sorunlarından biri olan emanet sisteminde, nerdeyse üreticilerin yaklaşık %25'inden fazlası fındığını emanete bırakmakta, emanete fındık bırakan üreticilerin de nerdeyse yarısı ilde ikamet etmediğinden ürünü toplar toplamaz emanete bırakmaktadırlar. Fındığını emanete bırakan üreticilerin bir kısmı ise evde tüketmek veya eş, dost ve akrabalarına vereceği fındığı ayırdıktan sonra geri kalanını emanete bırakmaktadır. Fındığın pazarlama sorunlarından

biri olan fındıkta emanet sistemi, ülkemizde fındık borsası olmaması sebebiyle üreticilerin kaderini tüccarların insafına bırakarak üreticileri kimi zaman mağdur etmektedir. Üreticilerin bu mağduriyetlerinin giderilmesi için fındık borsalarının oluşturulması, lisanslı depoların sayısı artırılmalıdır.

Çizelge 1. Fındık üreticilerinin eğitim durumları
Table 1. Educational situations of hazelnut producers

İlçeler District	Okur yazar Literate	İlkokul Primary school	Orta okul Middle school	Yüksek öğrenim Higher education	Toplam Total
Çatalpınar	0	13	3	0	16
Gürgentepe	4	6	10	1	21
Kabadüz	0	11	9	0	20
Ulubey	0	29	9	2	40
Toplam Total	4	59	31	3	97
%(97)	4.12	60.83	31.96	3.09	100

Çizelge 2. Fındık üreticilerinin fındıktan başka gelir durumları

Table 2. Non-hazelnut income status of hazelnut producers

İlçeler District	Emekli Retired	Ücretli çalışan Paid employment	Ticaret ve diğer Trade and others	Toplam Total
Çatalpınar	1	7	6	14
Gürgentepe	11	4	7	22
Kabadüz	10	7	2	19
Ulubey	18	3	4	25
Toplam Total	40	21	19	80
%(80)	50.00	26.25	23.75	100

Çizelge 3. Fındık üreticilerinin fındıklarını emanete bırakma durumları

Table 3. Entrusted status of products of hazelnut producers

İlçeler District	Emanete bırakma Entrusted	Satış Sale	Evde muhafaza Preservation in the home	Toplam Total
Çatalpınar	0	14	0	14
Gürgentepe	10	9	2	21
Kabadüz	1	18	1	20
Ulubey	16	18	7	41
Toplam Total	27	59	10	96
%(96)	28.13	61.45	10.42	100

Çizelge 4. Fındık üreticilerinin fındığı emanete bırakma sebepleri

Table 4. Entrusted status of hazelnuts of hazelnut producers

İlçeler District	Pazarda fiyatın yükselmesini beklediğinden Expects price to rise due to the market	Depom olmadığından No store	Toplam Total
Çatalpınar	6	1	7
Gürgentepe	4	3	7
Kabadüz	1	0	1
Ulubey	5	7	12
Toplam Total	16	11	27
%(27)	59.26	40.74	100

Fındığımızı emanete bırakan üreticilerin %70.37'si fındıklarını emanete bırakmakla fındığımızın değerinin düştüğünü, %29.63'ü ise değerinin düşmediğini belirtmişlerdir (Çizelge 6). Fındığımızı manavlara emanete bırakan üreticilerin %22.22'si parasını alırken problem yaşadığını, %77.78'i ise herhangi bir problemle karşılaşmadıklarını bildirmişlerdir (Çizelge 7). Üreticilerin %48.05'i fındığımızı teminat göstererek borç aldığında faiz ödemediğini, %51.95'i ise faiz ödediğini belirtmişlerdir (Çizelge 8).

Ordu ilinde çok sayıda fındık alımı yapan tüccar bulunmaktadır. Bu tüccarların bir kısmı belli bir ticari sicile sahiptir, fakat bazı tüccarlar gerek ekonomik durumlarının yetersizliği gerekse belli standartlara uymamaları sebebiyle üreticileri mağdur edebilmekte, üreticinin emanete bıraktığı fındık parasını kendi belirlediği zamanda vermektedir. Bu durum, üreticinin ihtiyacının zamanında karşılayamadığından mağdur olmasına sebep olmaktadır. Bazen de fındık üreticileri fındığımızı teminat göstererek emanete bıraktıkları tüccarlardan ihtiyaçları kadar borç para almaktadırlar. Bu durumda bazı tüccarlar üreticilere verdikleri borç karşılığında faiz uygulamakta, üreticileri kendilerine bağımlı hale getirebilmektedirler. Fındık alımı yapan tüccarların belli standartlara sahip olmaları hem üretici hem de tüccar açısından önem taşımaktadır. Fındık tacirlerine ve fındıkla işgal edecek tacirlere fındık kanunu ile standartlar getirilmelidir [3].

Fındığımızı tüccara vermek yerine ne yapılabilir diye sorduğumuzda üreticilerin %33.86'sı kooperatif ve üretici birliklerinin kurulması gerektiğini, %76.14'i ise devletin doğrudan fındık alımı yapması gerektiğini

bildirmişlerdir (Çizelge 9). Üreticiler ferdi hareket etmeye devam ettikçe zarar etmekte ve tüccarların tekellerine muhtaç olmaktadır. Bu sebeple kooperatif ve birlik gibi yapılar oluşturmalı, milli ürün olan fındık için birlikte hareket ederek pazarlama sorunlarının önüne geçebilirler.

Çizelge 5. Emanete bırakılan fındık miktarı
Table 5. Entrusted amount of hazelnuts

İlçeler District	Tamamı All of	%75 ve üzeri 75% and above	Toplam Total
Çatalpınar	3	2	5
Gürgentepe	8	0	8
Kabadüz	1	0	1
Ulubey	11	2	13
Toplam Total	23	4	27
%(27)	85.19	14.81	100

Çizelge 6. Üreticilerin emanete bırakılan fındığın değeri hakkındaki görüşleri
Table 6. Entrusted hazelnut about their opinions of hazelnut producers

İlçeler District	Fındığın değeri düşer Fall in value of hazelnut	Fındığın değeri düşmez No fall in value of hazelnut	Toplam Total
Çatalpınar	7	2	9
Gürgentepe	5	0	5
Kabadüz	0	1	1
Ulubey	7	5	12
Toplam Total	19	8	27
%(27)	70.37	29.63	100

Çizelge 7. Üreticilerin emanete bırakılan fındık için manavlarından ücretini alınırken problem yaşama durumları

Table 7. The problems experienced by the hazelnut producers when getting their price from the merchant for the hazelnuts entrusted to their traders

İlçeler District	Ücreti alırken problem yaşıyorum Have problem	Ücreti alırken problem yaşamıyorum No problem	Toplam Total
Çatalpınar	4	3	7
Gürgentepe	1	4	5
Kabadüz	0	1	1
Ulubey	1	13	14
Toplam Total	6	21	27
%(27)	22.22	77.78	100

Çizelge 8. Üreticilerin fındıklarını teminat göstererek fındık manavlarından aldıkları borçlara karşılık faiz uygulanma durumu
Table 8. Collateral by the producers of hazelnuts status of the interest rate imposed on the debts by hazelnut traders

İlçeler District	Faiz uygulanmıyor Charge interest	Faiz uygulanıyor No charge interest	Toplam Total
Çatalpınar	7	7	14
Gürgentepe	14	8	22
Kabadüz	5	13	18
Ulubey	11	12	23
Toplam Total	37	40	77
%(77)	48.05	51.95	100

Çizelge 9. Fındığımızı tüccara vermek yerine ne yapılabilir?

Table 9. What can be done instead of giving your hazelnut to the trader?

İlçeler District	Kooperatifler ve üretici birlikleri kurulmalı Cooperatives and producer unions should be established	Devlet fındık alımı yapmalı Hazelnuts must be purchased by the state	Toplam Total
Çatalpınar	3	12	15
Gürgentepe	4	16	20
Kabadüz	5	14	19
Ulubey	9	25	34
Toplam Total	21	67	88
%(88)	33.86	76.14	100

Fındık Üreticileriyle Satış İçin Yaptığımız Anket Çalışması Sonuçları

Üreticilerin %72'si hasattan hemen sonra fındığını satarken %7'si fiyatların artmasını beklemektedir. %44 oranıyla üreticilerin hemen hemen yarısına yakını zirai kredi almaktadır. Zirai kredi kullanan üreticilerin %65'i tüccardan, %32'si bankalardan, geri kalanlar ise Tarım Kredi Kooperatiflerinden kredi kullanmaktadır. Tüccardan alınan kredilerin geri ödemesi %44 fındık olarak, %56'sı ise nakit olarak yapılmaktadır. Nakit geri ödemelerde %5-20 faiz uygulanmaktadır. Ödemeyi fındık olarak yapanların %33'ünde fiyatları tüccar belirlemektedir. Tüccara fındığın teslim tarihini ise %60 oranında tüccar belirlemektedir. Tüccara fındık ürünü olarak borçlanan üreticinin fındığını,

%30 oranında tüccar işçi göndererek bizzat harmandan almaktadır.

Fındık üreticileri hasat öncesi ve sonrasında fındık ve diğer masrafları için zaman zaman mali desteğe ihtiyaç duymaktadırlar. Fakat üreticilerin birçoğunun sabit bir gelirlerinin olmaması üreticileri bankalardan çok tüccara yönlendirmektedir. Bu sebeple fındık üreticileri fındık tüccarlarına zaman zaman mecbur kalmaktadırlar. Bazı tüccarlar, üreticilerin bu durumundan yararlanmakta üreticileri mağdur etmektedirler. Tüccarlardan borç almak durumunda kalan üreticiler, fındıklarını hasattan hemen sonra fiyat artışını beklemeden satmak zorunda kalmakta, bazen o yılki ürünleri ile geçmiş sezonun borcunu ödemekte ve hatta bir sonraki fındık sezonu gelmeden tekrar tüccardan borç almaktadır. Bu durumda fındık üreticisi kısır döngü içerisinde kalmakta, fındık satışı ile tüccara bağımlı hale gelmektedir.

Fındık Manavları İle Yaptığımız Görüşmelerin Analizi

Fındık tüccarlarına göre; fındık ticareti ile ilgilenen firma yetkilileri alivre satışın Avrupalı sanayiciler tarafından yapıldığını ve bunun doğal bir süreç olduğunu belirtmektedirler. Avrupa'daki çikolata üreticileri, fındık fiyatları ve rekoltesi çok değişken bir seyir izlediği için hammadde alımlarını 3'er ve 6'şar aylık periyotta önceden yapmak istemektedir. Rekolteye göre verimin düşük olacağı tespit edilmişse, ithalatçıların kendilerini önceden garantiye almak istemeleri bu yönetime başvurmalarına sebep olmaktadır. Çikolata sanayicileri fiyat dalgalanmalarına karşı oluşacak riski azaltmak için ürünü Avrupa'daki toptancılardan almakta, toptancılar da üretici ülkelerden ürün ithalatını gerçekleştirmektedirler. Sanayiciler ürettikleri ürünlerini, aracılar yoluyla ya da doğrudan süpermarketlere satmaktadırlar. Aracı kurum ya da süpermarketler ise çikolata üreticilerinden, alacakları ürünlerin miktarını önceden bilmek istemektedirler. Bu nedenle sanayiciler hammadde alımlarını en az 3 ay olmak üzere 3-6 ay gibi bir süre önceden gerçekleştirmek zorunda kalmaktadır. Böylece, bir sonraki dönemde üretilecek ürün miktarı ve maliyeti yaklaşık olarak ortaya çıkmaktadır. Avrupa'daki alıcıların Türkiye'de rekolte tahmini yaptıkları ve bu değerlere göre çok erken dönemde dahi alım yapmak istedikleri bilinmektedir. Bununla birlikte, alivre satışlarda her zaman bir risk bulunmaktadır. Ancak hasattan

kısa süre önce yapılan bağlantılarda risk oranı düşük, aylar öncesinden yapılan satışlar ise yüksek oranda risk bulunmaktadır. Her durumda alivre satış şeklinde mutlaka bir risk söz konusu olmakta ve ihracatçılarımızı zaman zaman iflas ettirecek düzeyde etkili olmaktadır.

Alivre yoluyla ticaret yapanlar çok büyük risk aldıkları için iflas eden çok sayıda tüccar olduğu ve sektörün değişik nedenlerle %60 kadarı zarar görürken, bunlardan %15 kadarının alivre satışlar nedeniyle zarara uğradığı belirlenmiştir [10]. Fındık üreticileri kadar fındık manavları da zarara uğradığından hem üretici hem de manavların menfaati için manavlara standardizasyon getirilmelidir [6].

SONUÇ VE ÖNERİLER

Fındığın üretiminden ihracatına kadar her aşamasında var olan Türkiye'nin, fındık piyasasında etkin olması ve yön vermesi beklenmektedir. Fındık üreticisi, örgütlenememiş olması ve ferdi olarak hareket etmeleri sonucunda, ürününün karşılığını tam anlamıyla alamamaktadır. Üreticilerin çoğu banka veya tüccarlara borçlu olarak hayatlarını idame ettirmekte, ürünü satarak bankalara veya ürününü tüccarlara teslim ederek borcunu kapatan üretici tekrar borçlanarak hasat dönemini beklemektedir. Güçlü örgütlerin hayata geçirilmesi ile üreticiler güçlerini bu örgütlerin çatısı altında topladıklarında, ürünün gerçek değerinde satışı söz konusu olabilecektir. Fındık üreticisinin bir kısmının büyük kentlerde ikamet etmeleri ve fındığı ek gelir olarak görmeleri, ürünlerini düşük fiyatla satmaları veya fındıklarını emanete bırakmaları, fındıktan geçimini sağlayan üreticileri olumsuz etkilemektedir. Bu olumsuzlukları ortadan kaldırabilmek için ürün pazara indiğinde lisanslı depolar gibi kurumsal yapılar olmalı, ürün ihtisas borsası kurulmalı, fındıkta emanetçilik kaldırılmalı, fiyat istikrarını sağlamak için fındığı pazara erken indirmemeli, ihtiyaçları için fındığı kademeli olarak pazara indirmelidir.

KAYNAKLAR

1. Anonim, 2018a. T.C. Ticaret Bakanlığı Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü, (<http://koop.gtb.gov.tr/data/5ad06bb9ddee7dd8b423e>)

- b23/2017%20f%c4%b1nd%c4%b1k%20rapor u.pdf), (Erişim Tarihi: Nisan 2018).
2. Anonim, 2018b. T.C. Resim Gazete, (<http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130412.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130412.htm>), (Erişim Tarihi: Nisan 2018)
 3. Anonim, 2018c. Ordu Ticaret Borsası, Mayıs 2014. Fındık Sektöründeki Sorunlar ve Yeni Nesil Çözüm Önerileri.
 4. Anonim, 2018d. Tarımsal Yapı (Üretim). Türkiye İstatistik Kurumu, (www.tuik.gov.tr), (Erişim Tarihi: Nisan 2018)
 5. Anonim, 2018e. Tarımsal Yapı (Fiyat, Değer). Karadeniz İhracatçılar Birliği, (<http://www.kib.org.tr/tr/ihracat-istatistikler-findik-istatistikleri.html>) (Erişim Tarihi: Nisan 2018).
 6. Anonim, 2018f. Tacirlik Mesleğine Standardizasyon Getirilmesi Fikri, Ordu Ticaret Borsası, (<http://www.ordutb.org.tr/uploads/jpg/Oda63e6b-60a9-4e30-8b44-85a317b6a433.pdf>) (Erişim Tarihi: Nisan 2018).
 7. Karadeniz, T., S.Z. Bostan, C. Tuncer ve C. Tarakçıoğlu, 2009. Fındık yetiştiriciliği. *Ziraat Odası Başkanlığı Bilimsel Yayınlar Serisi No:1*.
 8. Yılmaz, Z., 2016. Fındık üretiminde yayım yaklaşımları: Samsun ili Çarşamba ilçesi örneği. *Namık Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 76s*.
 9. Anonim, 2018g. Tüccar Emanete Fındık İstemiyor. (<http://www.milliyet.com.tr/tuccar-emanet-findigi-istemiyor-giresun-yerelhaber-433437>), (Erişim Tarihi: Nisan 2018).
 10. Anonim, 2011. Ordu Ticaret Borsası.
 11. Öztürk, D. ve Y. Kaşko Arıcı, 2017. Fındık işletmelerinin üretim ve pazarlama sorunlarının analizi: Samsun ili örneği. *Ordu University Journal of Social Science Research 7(1):21-34*.